

**MULTIDIMENSIONĀLĀS SOCIĀLĀ KAPITĀLA
SKALAS 2.VERSIJAS (MSCS V2):
IZVEIDE UN SĀKOTNĒJĀ VALIDĒŠANA**
*Development and Initial Validation of the Second Version of the
Multidimensional Social Capital Scale (MSCS V2)*

Dina Maķevica

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

Sanita Šuriņa

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

Viktorija Perepjolkina

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

Kristīne Mārtinsone

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

Abstract. *This article describes the development and initial validation of the second version of the Multidimensional Social Capital Scale (MSCS V2). The scale is based on the concept of Social Capital (SC) developed based on the results of the Rapid Review. The developed theoretical concept covers such types of SC as bonding, bridging, and linking, and there are two dimensions in each of these types: cognitive and structural. The initial version of the Multidimensional Social Capital Scale (MSCS) covered only the cognitive dimension of all three types of SC. This study aimed to develop an improved second expanded version of the MSCS V2 and to evaluate its psychometric properties. Data were collected online in the period from 11th June to 3rd October 2021, using a cross-sectional study design and a convenience sample strategy (N=353, 87% women and 13% men), aged between 18 and 80 years, M=41.8 years). As a result, the 25-item version of the MSCS V2 was developed. Exploratory factor analysis (EFA) revealed a 6-factor structure that encompasses the following types and elements of cognitive dimension: two types of bonding (Perceived social support or family members and close friends and Sense of belonging), two types of bridging (Perceived social support for acquaintances and General social trust), one type of linking (Institutional trust) and for Structural dimension: one type of bonding (Social participation). This 6-factor structure was approved using confirmatory factor analysis (CFA). Overall, the items are internally consistent on all scales ($\alpha = .73 - .90$). Findings from this study showed significant evidence for the reliability and validity of the MSCS V2 and it would be advisable to repeat the study in a homogeneous sample, including full socio-demographic data.*

Keywords: *confirmatory factor analysis, exploratory factor analysis, social capital.*

Ievads **Introduction**

Sociālais kapitāls (SK) ir resurss, ko indivīds, ģimene, vai grupa iegūst attiecībās ar citiem indivīdiem un sociālajām grupām. SK raksturo sociālā iesaistīšanās, uzticēšanās, piederības izjūta, atbalsts un savstarpēja sadarbība (Ehsan, Klaas, Bastianen, & Spini, 2019).

Arvien vairāk literatūrā aprakstīts, ka SK ir viens no galvenajiem elementiem, kas pozitīvi saistīts ar indivīdu mentālo veselību un subjektīvo labizjūtu arī Covid-19 pandēmijas laikā (Chan et al., 2021). Ir izpētīts, ka SK var būt kā psihosociāls resurss indivīdiem, lai tiktu galā arī ar sociālo krīžu izraisītajām psihoemocionālajām grūtībām (Chan et al., 2021). Pētījumos apstiprināta SK nozīme krīzes pārvaldīšanas un sabiedrības atveseļošanas procesā, sākot no dabas katastrofām līdz pandēmijām (Pitas & Ehmer, 2020).

Pētījumi rāda, ka SK struktūrā un saturā vērojamas kultūrvides atšķirības (Beilmann, Kööts-Ausmees, & Realo, 2017). Turklāt SK veidojošie faktori ir atkarīgi arī no dzimuma, vecuma, izglītības līmeņa, ģimenes stāvokļa un sociāli ekonomiskajiem rādītājiem (Uphoff, Pickett, Cabieses, Small, & Wright, 2013; Souto et al., 2020), tāpēc ir nepieciešams izstrādāt instrumentu SK novērtēšanai, kas atbilst Latvijas kultūrvidei un sociāli demogrāfiskajiem faktoriem. SK konceptuāli definēts un mērīts tiek gan individuālā, gan starppersonu un grupas līmenī (Ehsan et al., 2019). Šī pētījuma ietvarā SK tiek pētīts individuālā līmenī.

Aptaujas veidošanas teorētiskais pamatojums balstīts sistemātiskā pārskata rezultātā izveidotā SK modelī (Šuriņa un Mārtinsone, 2020) un izveidotajā Multidimensionālās sociālā kapitāla skalas 1.versijā, kuras faktoranalīzes rezultāti uzrādīja tikai SK kognitīvo dimensiju (Šuriņa, Mārtinsone, Perepjolkina, un Ozerska, 2021).

Pētījuma mērķis ir izstrādāt Latvijas kultūrvidei piemērotu SK instrumentu un pārbaudīt tā faktoru struktūru un psihometriskos rādītājus: Kronbaha alfa rādītājus, reakcijas un diskriminācijas indeksus.

Pētījumā tika izvirzīti šādi pētījuma jautājumi: Kāda ir SK aptaujas faktoru struktūra? Kādi ir izveidotās aptaujas psihometriskie rādītāji?

Literatūras apskats **Literature Review**

SK tiek izdalīts trīs veidos: piesaistošais (*bonding*), savienojošais (*brinding*) un sasaistošais (*linking*). Katrā no veidiem ietilpst divas dimensijas: kognitīvā (*cognitive*) un strukturālā (*structural*) (Šuriņa un Mārtinsone, 2020), un katra no dimensijām sastāv no vairākiem elementiem: sociālā uzticēšanās, ko var iedalīt vispārējā sociālā uzticēšanās, uzticēšanās tuviniekiem un institucionālā uzticēšanās; uztvertais sociālais atbalsts no tuviniekiem; uztvertais

sociālais atbalsts no paziņām; sociālas attiecības un piederības izjūta (Beilmann et al., 2017; Ehsan et al., 2019; Belanger et al., 2020; Glatz & Bodi-Fernandez, 2020).

Citos pētījumos minēti arī tādi SK elementi kā sociālā iesaistīšanās, dalība sociālajās grupās, pilsoniskā līdzdalība, atbalsta sniegšana un tīklošanās (Gonzales & Nowell, 2016).

Piesaistošais SK rodas no attiecībām homogēnu grupu ietvaros (ģimenes locekļi, tuvinieki) (Pitas & Ehmer, 2020). Tā kognitīvā dimensija ietver uztverto sociālo atbalstu (Glatz & Bodi-Fernandez, 2020) un uzticēšanos tuviniekiem (Beilmann et al., 2017), kā arī piederības izjūtu (Belanger et al., 2020). Savukārt piesaistošā SK strukturālā dimensija attiecas uz kontaktu biežumu ar tuvākajiem cilvēkiem jeb sociālām attiecībām (Ehsan et al., 2019).

Uztvertais sociālais atbalsts atspoguļo uztverto sociālo attiecību pieejamību un piemērotību (Eagle, Hybels, & Proeschold, 2018). Tas, cik lielā mērā indivīds uzskata, ka viņa vajadzība pēc atbalsta var tikt apmierināta, ir viņa uztvertais sociālais atbalsts (Lu & Hampton, 2016).

SK elementu *uzticēšanās tuviniekiem* definē kā indivīda pārlicību, ka citi apzināti vai neapzināti mums nenodarīs ļaunu, ja varēs no tā izvairīties, un rūpēsies par mūsu interesēm, ja tas ir iespējams (Beilmann et al., 2017).

Piederības izjūtu raksturo personīga iesaiste sistēmā vai vidē, izjūtot sevi kā sistēmas vai vides neatņemamu sastāvdaļu (Hagerty & Patusky, 1995).

Pētnieku vidū nav vienprātības par SK komponentes *Sociālas attiecības* definīciju. Šī pētījuma ietvarā SK elementu sociālas attiecības ar tuvākajiem cilvēkiem raksturo komunikācija, piekļuve noderīgai informācijai un attiecību uzturēšana, to kvalitāte un savstarpējais atbalsts, kas sniedz emocionālu gandarījumu un ir svarīga dzīves sastāvdaļa (Levasseur, Richard, Gauvin, & Raymond, 2010; Amati, Meggiolaro, Rivellini, & Zaccarin, 2018).

Savienojošais SK aptver attiecības heterogēnu grupu ietvaros (draugi, paziņas, kolēģi u.c.) (Pitas & Ehmer, 2020). Šī SK veida kognitīvā dimensija ietver uztverto sociālo atbalstu no paziņām (Glatz & Bodi-Fernandez, 2020) un vispārējo sociālo uzticēšanos (Beilmann et al., 2017), savukārt strukturālā dimensija raksturo iesaistīšanos un dalību sociālajās grupās, tīklošanos (network) un atbalsta sniegšanu (Gonzales & Nowell, 2016).

Vispārējā sociālā uzticēšanās ir sociālās uzticēšanās komponente. Tā attiecas uz uzticēšanos virknei sabiedrības locekļu, tostarp kaimiņiem, līdzpilsoņiem, svešiniekiem un paziņām (Beilmann et al., 2017).

Sasaistošais SK aptver attiecības makro jeb vertikālā līmenī (institūcijas, organizācijas, citas valsts un pašvaldību iestādes) (Pitas & Ehmer, 2020). Sasaistošā SK kognitīvā dimensija ietver institucionālo uzticēšanos (Glatz & Bodi-Fernandez, 2020), bet strukturālā dimensija aplūko iesaistīšanos kā pilsonisku līdzdalību (Gonzales & Nowell, 2016).

Institucionālā uzticēšanās tiek definēta kā indivīda uztvere, cik lielā mērā viņš uzticas valsts iestāžu kompetencei un godīgumam (Sønderskov & Dinesen, 2015).

Pētnieki atzīst, ka visi trīs SK veidi ir nepieciešami subjektīvai labizjūtai, efektīvai reaģēšanai uz krīzes situāciju un ilgtspējīgai atveseļošanai jeb SK vislielāko labumu sniedz tad, ja indivīdam ir pieejami visi trīs tā veidi (Pitas & Ehmer, 2020). Turklāt kognitīvais un strukturālais SK nav neatkarīgi viens no otra. SK lielums ietekmē sociālo resursu uztveri un otrādi (Gilbert, Quinn, Goodman, Butler, & Wallace, 2013).

MSCS V2 izstrādes sākotnējā posma apraksts *Description of the MSCS V2 Development Stage*

Pamatojoties uz sistemātiskā pārskata rezultātā izveidoto SK modeli (Šuriņa un Mārtinsons, 2020) un izveidoto Multidimensionālās sociālā kapitāla skalas 1.versiju (Šuriņa et al., 2021), aptaujas izstrādes laikā tika formulēti 164 aptaujas panti. Pēc tam tie iesniegti trīs ekspertiem izvērtēšanai. Pamatojoties uz ekspertu ieteikumiem un diskusijām darba grupā, tika atlasīts 91 pants.

Nākamajā aptaujas izstrādes posmā tika veikts pilotpētījums ar mērķi pārbaudīt formulēto pantu saprotamību un formulējumu korektumu. Pilotpētījumā piedalījās 12 respondenti (studējošie). Pēc korekciju veikšanas, aptaujas sākotnējā versija tika izmantota kā tiešsaistes aptauja datu iegūšanai.

Metode *Method*

Dalībnieki. Pētījumā piedalījās 353 pieaugušie Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 80 gadiem ($M=41.8$; $SD=13.18$), 307 (87% sievietes) un 46 (13% vīrieši).

Instrumentārijs. Multidimensionālās sociālā kapitāla skalas 2.versijas (MSCS V2) sākotnējā versija ($k=91$) (atbilžu varianti 1 līdz 5, kur 1 – “pilnībā nepiekrītu”, 2 – “drīzāk nepiekrītu”, 3 – “ne piekrītu, ne nepiekrītu”, 4 – “drīzāk piekrītu”, 5 – “pilnībā piekrītu”).

Procedūra. Datu ievākšanai tika izmantota vietne visidati.lv. Dalībnieki tika uzrunāti sociālo tīklu platformās un uz e-pastiem nosūtot lūgumu piedalīties aptaujas izveidē sociālā kapitāla novērtēšanai ar informāciju par pētījuma mērķi un dalības nosacījumiem. Dati tika ievākti laika posmā no 2021. gada 11. jūnija līdz 2021. gada 3. oktobrim.

Datu apstrādes un analīzes metodes. Datu analīze veikta ar IBM SPSS Statistics 27.00 datu apstrādes programmu un brīvpieejas R 4.0.2 programmu. Aptaujas iekšējās struktūras izpētei tika izmantota izpētošā faktoru analīzes metode (EFA), faktoru izgūšanai izmantojot galveno komponentu metodi un

piemērojot *varimaksa* rotāciju. Iegūtās faktoru struktūras apstiprināšanai tika izmantota apstiprinošā faktoru analīze (CFA), izmantojot “lavaan” (Rosseel, 2012) datu apstrādes paketi R programmā. Katras skalas ietvaros tika aprēķināti apgalvojumu reakcijas un diskriminācijas indeksi. Skalu iekšējās saskaņotības noteikšanai tika izmantots Kronbaha alfa rādītājs.

Rezultāti **Results**

Izpētošās faktoru analīzes rezultāti

Lai atbildētu uz pirmo pētījuma jautājumu, tika veiktas vairākas izpētošās faktoru analīzes sērijas, lai atlasītu tos apgalvojumus, kurus būtu vērts iekļaut aptaujas gala versijā. Apgalvojumu atlases kritēriji bija: 1) faktora svars pirmajā (kopējā) faktorā pirms rotācijas $\geq |.40|$ un 2) saturiskā atbilstība attiecīgam (teorētiski pamatotam) SK veidam un dimensijai, un faktora svars savā skalā/faktorā $\geq |.40|$ un pēc iespējas zemāks faktora svars citās skalās/faktoros. Balstoties uz šiem kritērijiem tika atlasīti 25 apgalvojumi, savukārt 66 apgalvojumi tika izslēgti no turpmākās analīzes. Izmantojot PCA jeb galveno komponentu analīzes metodi (Principal Component Analysis) tika identificēti 6 faktori, kas izskaidro 68 % no dispersijas. Izvērtējot faktoru struktūru, tika novērtēts, vai visi apgalvojumi pirms rotācijas sniedz ieguldījumu vienā faktorā, tādējādi raksturojot vienu kopīgu latentu pazīmi - sociālo kapitālu. Nākamajā solī tika novērtēts, vai pēc rotācijas dispersijas daļas katram faktoram ir virs 5%.

Rezultātā tika identificēti seši Multidimensionālās sociālā kapitāla skalas 2.versijas faktori, kurus var interpretēt kā: Institucionālā uzticēšanās (saturiski atbilst sasaistošā SK kognitīvai dimensijai), Uztvertais sociālais atbalsts no paziņām un Vispārējā sociālā uzticēšanās (savienojošā SK kognitīvā dimensija), Uztvertais sociālais atbalsts un uzticēšanās tuviniekiem un Piederības izjūta (piesaistošā SK kognitīvā dimensija) un Sociālas attiecības (piesaistošā SK strukturālā dimensija).

Kaizera–Maiera–Olkena izlases adekvātuma mērs ($KMO = .873$) un Bārtleta testa (*Bartlet's Test*) (Bārtleta tests $p < .001$) rezultāti liecina, ka izlasē respondentu skaits ir atbilstošs attiecībā uz modelī iekļauto pantu skaitu un korelāciju struktūra ir piemērota EFA analīzes veikšanai.

Izpētošās faktoranalīzes rezultātā tika iegūta sešu faktoru modeļa struktūra (skat. 1.tabulu).

1. tabula. **Komponentu analīzes rezultāti ar varimaksa rotāciju** (autoru veidota)
Table 1 Results of Component Analysis with Varimax Rotation
(created by the authors)

Sociālā kapitāla aptaujas panti*	Komponentu rotācijas matrica					
	1	2	3	4	5	6
Uzticēšanās valdībai	.85					
Uzticēšanās Saeimai	.85					
Uzticēšanās tiesu sistēmai	.79					
Uzticēšanās ziņu medijiem	.74					
Uzticēšanās pašvaldībai	.64					
Uzticēšanās veselības aprūpes sistēmai	.64					
Uzticēšanās policijai	.60					
Manu paziņu vidū ir cilvēki, kuri vienmēr ir gatavi man palīdzēt iespēju robežās		.83				
Manu paziņu vidū ir cilvēki, kuri grūtā brīdī spētu mani emocionāli atbalstīt		.81				
Manu paziņu vidū ir cilvēki, kas varētu mani uz klausīt un saprast		.81				
Manu paziņu vidū ir cilvēki, kuri palīdzētu, ja man rastos finansiālas grūtības		.78				
Manu paziņu vidū ir cilvēki, kuri spētu palīdzēt ar profesionālu padomu, ja būtu tāda nepieciešamība		.76				
Es uzticos saviem tuvākajiem cilvēkiem			.79			
Es vienmēr varu paļauties uz saviem tuvākajiem cilvēkiem			.78			
Es zinu, ka grūtā brīdī mani tuvākie cilvēki mani emocionāli atbalstīs			.76			
Man ir saprotošas un atbalstošas attiecības ar tuvākajiem cilvēkiem			.74			
Es zinu, ka man ir tuvākie cilvēki pie kā vērsties pēc padoma			.71			
Ja nav iespējams tikt klātienē, es sazinos ar saviem tuvākajiem cilvēkiem pa tālruni vai izmantojot internetu				.83		
Es pastāvīgi uzturu kontaktus ar sev tuvākajiem cilvēkiem				.74		
Mani tuvākie cilvēki gandrīz vienmēr (pārsvārā) ir pieejami komunikācijai ar mani				.70		
Es varu uzticēties saviem paziņām					.78	
Vairumam cilvēku var uzticēties					.72	
Es varu uzticēties saviem kolēģiem					.71	
Es jūtos piederīgs savai pilsētai, apkaimei, novadam vai kopienai						.88
Es jūtos piederīgs sabiedrībai kopumā						.79
Īpašvērtības pēc rotācijas	4.06	3.79	3.34	2.16	1.94	1.74
% no dispersijas	16.52	15.16	13.37	8.64	7.76	6.96

Piezīmes. N=353. Faktori iegūti ar galveno komponentu metodi (*Principal Component Analysis*), piemērojot varimaksa rotāciju ar Kaizera normalizāciju. F1 – Institucionālā uzticēšanās, F2 – Uztvertais sociālais atbalsts no paziņām, F3 – Uztvertais sociālais atbalsts un uzticēšanās tuviniekiem, F4 – Sociālas attiecības, F5 – Vispārējā sociālā uzticēšanās, F6 – Piederības izjūta. *Panti ir testa vienības.

Apstiprinošās faktoru analīzes rezultāti

Lai apstiprinātu sešu faktoru struktūru, tika veikta apstiprinošā faktoru analīze ar R 4.0.2. programmas un lavaan (Rosseel, 2012) datu apstrādes paketes palīdzību. Modeļa atbilstība tika novērtēta izmantojot MLR metodi. Analīzes rezultātā tika iegūti vairāki modeļa atbilstības indeksi (SRMR, CFI un RMSEA) (skat. 2.tabulā). Kā redzams, sešu faktoru risinājums uzrāda apmierinošus rādītājus un kopumā modeļa atbilstība sešu faktoru struktūrai ir pieņemama.

2.tabula. Apstiprinošās faktoru analīzes rādītāji (autoru veidota)
Table 2 Confirmatory factor analysis indexes (created by the authors)

Modelis	SRMR	TLI	RMSEA	RMSEA 90% Ticamības intervāls	CFI
6 faktoru	.06	.90	.06	[.05; .07]	.91

Piezīmes. N=353, SRMR (Standardized Root Mean Square Residual) – absolūtās piemērotības indekss, RMSE (Root Mean Square Error of Approximation) – taupības piemērotības indekss, CFI (Comparative Fit Index) – salīdzinošās piemērotības indekss. SRMR ≤ .08, RMSEA ≤ .08 un CFI ≥ .90 tiek uzskatītas par apmierinošām (Marsh, Hau, & Wen, 2004).

MSCS V2 skalu psihometriskie rādītāji

Lai atbildētu uz pētījuma otro jautājumu, tika aprēķināti MSCS V2 psihometriskie rādītāji (skat. 3.tabulu).

3.tabula. Multidimensionālās sociālā kapitāla skalas 2.versijas pantu psihometriskie rādītāji (autoru veidota)

Table 3 Psychometric Properties of the MSCS V2 items (created by the authors)

Skalas un panti	RI	DI	Kronbaha α
F1 Institucionālā uzticēšanās			.87
Uzticēšanās valdībai	2.69	.76	
Uzticēšanās Saeimai	2.71	.76	
Uzticēšanās tiesu sistēmai	2.94	.70	
Uzticēšanās ziņu medijiem	2.67	.65	
Uzticēšanās pašvaldībai	3.01	.59	
Uzticēšanās veselības aprūpes sistēmai	3.38	.53	
Uzticēšanās policijai	3.49	.55	
F2 Uztvertais sociālais atbalsts no paziņām			.90
Manu paziņu vidū ir cilvēki, kuri vienmēr ir gatavi man palīdzēt iespēju robežās	4.03	.79	
Manu paziņu vidū ir cilvēki, kuri grūtā brīdī spētu mani emocionāli atbalstīt	4.01	.80	
Manu paziņu vidū ir cilvēki, kas varētu mani uzklaut un saprast	4.03	.81	
Manu paziņu vidū ir cilvēki, kuri palīdzētu, ja man rastos finansiālas grūtības	3.86	.70	
Manu paziņu vidū ir cilvēki, kuri spētu palīdzēt ar profesionālu padomu, ja būtu tāda nepieciešamība	4.27	.68	

F3 Uztvertais sociālais atbalsts un uzticēšanās tuviniekiem			.87
Es uzticos saviem tuvākajiem cilvēkiem	4.22	.61	
Es vienmēr varu paļauties uz saviem tuvākajiem cilvēkiem	4.18	.65	
Es zinu, ka grūtā brīdī mani tuvākie cilvēki mani emocionāli atbalstīs	4.33	.76	
Man ir saprotošas un atbalstošas attiecības ar tuvākajiem cilvēkiem	4.29	.75	
Es zinu, ka man ir tuvākie cilvēki pie kā vērsties pēc padoma	4.37	.72	
F4 Sociālas attiecības			.79
Ja nav iespējams tikties klātienē, es sazinos ar saviem tuvākajiem cilvēkiem pa tālruni vai izmantojot internetu	4.48	.62	
Es pastāvīgi uzturu kontaktus ar sev tuvākajiem cilvēkiem	4.35	.63	
Mani tuvākie cilvēki gandrīz vienmēr (pārsvārā) ir pieejami komunikācijai ar mani	4.39	.62	
F5 Vispārējā sociālā uzticēšanās			.73
Es varu uzticēties saviem paziņām	3.15	.59	
Vairumam cilvēku var uzticēties	2.96	.53	
Es varu uzticēties saviem kolēģiem	3.43	.56	
F6 Piederības izjūta			.80
Es jūtos piederīgs savai pilsētai, apkaimei, novadam vai kopienai	3.69	.67	
Es jūtos piederīgs sabiedrībai kopumā	3.63	.67	

N = 353. Reakcijas indeksa (RI) optimālās robežas 1.2 līdz 4.2 (treknā drukā izcelti rādītāji, kas pārsniedz optimālās robežas), diskriminācijas indeksa (DI) optimālās robežas .2- .8.

Reakcijas indeksa vidējā vērtība atsevišķos pantos nedaudz pārsniedz optimālo intervālu vērtību, tomēr panti saturiski svarīgi, tāpēc nolemts tos iekļaut aptaujā. Diskriminācijas indeksi kopumā atbilst zinātnē pieņemtajiem psihometrikas rādītājiem un atrodas pieņemtajās robežās. Kronbaha alfa ir robežās no .73 līdz .90, kas liecina par labu iekšējo saskaņotību visos sešos faktoros.

Diskusija *Discussion*

MSCS V2 skalu iekšējo struktūru raksturo sešu faktoru modelis, ko veido SK kognitīvo dimensiju elementi: Institucionālā uzticēšanās, Uztvertais sociālais atbalsts no paziņām, Uztvertais sociālais atbalsts un uzticēšanās tuviniekiem, Vispārējā sociālā uzticēšanās un Piederības izjūta, un SK piesaistošā veida strukturālās dimensijas elements: Sociālas attiecības.

Faktoru analīzes rezultātā pilnībā tiek aptverts piesaistošais SK veids. Uztvertais sociālais atbalsts spēcīgi korelē ar uzticēšanos (Realo, Allik, & Greenfield, 2008; Guo, Zheng, Shen, Huang, & Ma, 2022), ko apstiprina arī pētījums, kurā uztvertais sociālais atbalsts un uzticēšanās tuviniekiem izveido vienu faktoru. Savukārt uztvertais sociālais atbalsts un uzticēšanās rada piederības izjūtu (Alizadeh, Khanahmadi, Vedadhir, & Barjasteh, 2017) un

vēlmi kontaktēties jeb sociālas attiecības (Levasseur et al., 2010; Levasseur et al., 2017).

Sociālā uzticēšanās tiek uzskatīta par SK pamatelementu (Beilman et al., 2017) un tas apstiprinās arī šajā pētījumā, jo uzticēšanās parādās gan piesaistošā, gan savienojošā, gan sasaistošā SK veidā.

Spēcīga piesaistošā SK bāze ir priekšnoteikums, lai attīstītu savienojošā SK veidu (Pitas & Ehmer, 2020), tomēr pētījuma rezultāti aptver tikai savienojošā SK kognitīvo dimensiju.

Aptaujas izstrādes procesā tika iekļauti arī panti par sociālo iesaistīšanos, pilsonisko līdzdalību, dalību sociālajās grupās, tīklošanos (network), atbalsta sniegšanu un labdarību, kas saturiski atbilst SK savienojošā un sasaistošā veida strukturālo dimensiju elementiem (Šuriņa un Mārtinsone, 2020). Tomēr faktoru analīzes rezultātā savienojošā un sasaistošā SK dimensijas netika ietvertas. To var skaidrot ar pētījumos minēto, ka sociālo kontaktu veidošanas paradumi, citiem sniegtās palīdzības līmenis un dalība brīvprātīgajās organizācijās dažādās valstīs ir ievērojami atšķirīga (Beilman et al., 2017). Turklāt pētnieki atzīst, ka savienojošā un sasaistošā SK līmenis var būt ierobežotāks indivīdiem ar zemāku ekonomisko kapitālu (Uphoff et al., 2013).

Analizējot aptaujas rezultātus attiecībā uz sasaistošo SK veidu, pētnieki norāda, ka sociālā iesaistīšanās un pilsoniskā līdzdalība palielina insitucionālo uzticēšanos (Kaasa & Andriani, 2021), tomēr šī pētījuma faktoru analīzes rezultāti liecina, ka institucionālā uzticēšanās izveido faktoru, bet sociālā iesaistīšanās un pilsoniskā līdzdalība nē. Citu valstu pētījumos minēts, ka diferencācija var būt atkarīga no dzimuma: vīriešiem parasti ir augstāks sociālās iesaistīšanās un politiskās līdzdalības līmenis (sasaistošais SK), savukārt sievietes parasti veido spēcīgākas sociālās saiknes ar tuvākajiem (piesaistošais SK) (Souto et al., 2020). Ir pētnieki, kas aicina koncentrēties uz dažādiem vīriešu un sieviešu SK profiliem (Hodgkin, 2008).

Pētījuma ierobežojumi ir neviendabīgā izlase (izteikts sieviešu pārsvars), nepietiekami sociāli demogrāfiskie rādītāji un tas, ka pētījums tika veikts Covid-19 pandēmijas laikā, kas ir krīzes situācija un var veicināt sociālās uzticēšanās samazināšanos (īpaši institucionālo uzticēšanos) (Paolini, Maricchiolo, Pacilli, & Pagliaro, 2020) un vēl vairāk stiprina piesaistošo, bet mazina sasaistošo un savienojošo SK veidu (Pitas & Ehmer, 2020). Tomēr tā var būt arī pētījuma stiprā puse, jo SK ir resurss un resursu esamība vai trūkums visspēcīgāk atklājas krīzes situācijās (Makridis & Wu, 2021) un pētījumos pandēmijas laikā minēts, ka tieši kognitīvā SK dimensija (dominē Latvijas sabiedrībā) ir ciešāk saistīta ar mentālās veselības rādītājiem (Li et al., 2020).

Secinājumi **Conclusions**

Šajā pētījumā izstrādātā MSCS V2 daļēji atbilst SK teorētiskajam modelim. MSCS V2 faktoranalīzes rezultāti aptver visu trīs SK veidu kognitīvo dimensiju un piesaistošā SK strukturālo dimensiju, bet neietver savienojošā un sasaistošā SK strukturālo dimensiju.

Iespējams, ka Latvijas kultūrvidē dominē SK kognitīvā dimensija un strukturālā dimensija aptver tikai piesaistošo SK veidu (sociālas attiecības ar tuviniekiem), tomēr nepieciešams pētījumus turpināt: atkārtojot pētījumu viendabīgā izlasē un kontrolējot tādus sociāli demogrāfiskos datus kā dzimums, vecums, izglītības līmenis, ģimenes stāvoklis un sociāli ekonomiskie rādītāji. Tāpat turpmākajos pētījumos būtu svarīgi veikt izstrādātās SK aptaujas konverģentās pamatotības pētījumus, pārbaudot SK skalu saistību ar anomiju, labizjūtu, veselības uzvedību un vientulību.

Summary

This paper reports the process of the development and initial validation of the Second Version of the Multidimensional Social Capital Scale for the Latvian population. Two research questions were formulated: 1) What is the internal structure of the developed survey? 2) What are the psychometric properties of the Social Capital Scale? To answer these research questions, the second version of the questionnaire was developed and tested using the factor analysis method. Based on the performed psychometric analysis, a final version of the MSCS V2 was developed. It consists of 25 items, which are combined into six scales: 1) Institutional trust; 2) Perceived social support from acquaintances; 3) Perceived social support and trust with family and close friends; 4) Social participation; 5) General social trust and 6) Sense of belonging. The performed analysis shows that the psychometric indicators of the developed survey at the level of items and scales met the psychometric criteria, which indicates its suitability for measuring the relevant features in the Latvian cultural environment sample. Compared to the first version of MSCS the second version of MSCS V2 also covers the cognitive dimension of all three SC types and additionally one type of the structural dimension of the bonding. The structural dimensions are not included.

It is possible that the cognitive dimension of SK dominates in the Latvian cultural environment and the structural dimension covers only the attractive type of SK (social relations with relatives), but it would be advisable to repeat the study in a homogeneous sample, including full socio-demographic data. It would also be important in future studies to conduct convergent validity studies of the

developed SK survey, examining the association of the SK scale with anomie, well-being, health behavior, and loneliness.

Pateicības Acknowledgement

Pētījuma autores izsaka pateicību Rīgas Stradiņa universitātei par iespēju īstenot pētījuma SAM 8.2.3. projekta “Pārvaldības procesu pilnveide un studiju programmu satura modernizācija Rīgas Stradiņa universitātē” (Nr.8.2.3.0/18/A011) vertikāli integrētā projekta “Psiholoģiskā palīdzība un pašpalīdzība” ietvaros.

Literatūras saraksts References

- Alizadeh, S., Khanahmadi, S., Vedadhir, A., & Barjasteh, S. (2017). The Relationship between Resilience with Self- Compassion, Social Support and Sense of Belonging in Women with Breast Cancer. *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention*. Vol 19. DOI: <https://dx.doi.org/10.22034/APJCP.2018.19.9.2469>
- Amati, V., Meggiolaro, S., Rivellini, G., & Zaccarin, S. (2018a). Social relations and life satisfaction: the role of friends. *Genus*, 74(1), 1-18. DOI: <https://doi.org/10.1186/s41118-018-0032-z>
- Beilmann, M., Kööts-Ausmees, L., & Realo, A. (2017). The Relationship Between Social Capital and Individualism–Collectivism in Europe. *Social Indicators Research*, 137(2), 641–664. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11205-017-1614-4>
- Belanger, A. L., Joshi, M. P., Fuesting, M. A., Weisgram, E. S., Claypool, H. M., & Diekman, A. B. (2020). Putting Belonging in Context: Communal Affordances Signal Belonging in STEM. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 46(8), 1186–1204. DOI: <https://doi.org/10.1177/0146167219897181>
- Chan, S. M., Chung, G. K. K., Chan, Y. H., Woo, J., Yeoh, E. K., Chung, R. Y. N., Wong, S. Y. S., Marmot, M., Lee, R. W. T., & Wong, H. (2021b). The mediating role of individual-level social capital among worries, mental health and subjective well-being among adults in Hong Kong during the COVID-19 pandemic. *Current Psychology*, 1-11. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12144-021-02316-z>
- Eagle, D. E., Hybels, C. F., & Proeschold-Bell, R. J. (2018). Perceived social support, received social support, and depression among clergy. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(7), 2055–2073. DOI: <https://doi.org/10.1177/0265407518776134>
- Ehsan, A., Klaas, H. S., Bastianen, A., & Spini, D. (2019). Social capital and health: A systematic review of systematic reviews. *SSM - Population Health*, 8, 100425. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ssmph.2019.100425>
- Gilbert, K. L., Quinn, S. C., Goodman, R. M., Butler, J., & Wallace, J. (2013). A meta-analysis of social capital and health: A case for needed research. *Journal of Health Psychology*, 18(11), 1385–1399. DOI: <https://doi.org/10.1177/1359105311435983>

- Glatz, C., & Bodi-Fernandez, O. (2020). Individual social capital and subjective well-being in urban- and rural Austrian areas. *Österreichische Zeitschrift Für Soziologie*, 45(2), 139–163. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11614-020-00399-9>
- Gonzales, E., & Nowell, W. B. (2016). Social Capital and Unretirement: Exploring the Bonding, Bridging, and Linking Aspects of Social Relationships. *Research on Aging*, 39(10), 1100–1117. DOI: <https://doi.org/10.1177/0164027516664569>
- Guo, Q., Zheng, W., Shen, J., Huang, T., & Ma, K. (2022). Social trust more strongly associated with well-being in individualistic societies. *Personality and Individual Differences*, 188, 111451. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.111451>
- Hagerty, B. M. K., & Patusky, K. (1995). Developing a Measure Of Sense of Belonging. *Nursing Research*, 44(1), 9-13. DOI: <https://doi.org/10.1097/00006199-199501000-00003>
- Hodgkin, S. (2008). Telling It All. *Journal of Mixed Methods Research*, 2(4), 296–316. DOI: <https://doi.org/10.1177/1558689808321641>
- Kaasa, A., & Andriani, L. (2021). Determinants of institutional trust: the role of cultural context. *Journal of Institutional Economics*, 1–21. DOI: [DOI:10.1017/S1744137421000199](https://doi.org/10.1017/S1744137421000199)
- Levasseur, M., Richard, L., Gauvin, L., & Raymond, M. (2010). Inventory and analysis of definitions of social participation found in the aging literature: Proposed taxonomy of social activities. *Social Science & Medicine*, 71(12), 2141–2149. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2010.09.041>
- Levasseur, M., Roy, M., Michallet, B., St-Hilaire, F., Maltais, D., & Généreux, M. (2017). Associations Between Resilience, Community Belonging, and Social Participation Among Community-Dwelling Older Adults: Results From the Eastern Townships Population Health Survey. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 98(12), 2422–2432. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.apmr.2017.03.025>
- Li, T. W., Lee, T. M. C., Goodwin, R., Ben-Ezra, M., Liang, L., Liu, H., & Hou, W. K. (2020). Social Capital, Income Loss, and Psychobehavioral Responses amid COVID-19: A Population-Based Analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(23), 8888. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph17238888>
- Lu, W., & Hampton, K. N. (2016). Beyond the power of networks: Differentiating network structure from social media affordances for perceived social support. *New Media & Society*, 19(6), 861–879. DOI: <https://doi.org/10.1177/1461444815621514>
- Makridis, C. A., & Wu, C. (2021). How social capital helps communities weather the COVID-19 pandemic. *PLOS ONE*, 16(1), e0245135. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0245135>
- Marsh, H. W., Hau, K. T., & Wen, Z. (2004). In Search of Golden Rules: Comment on Hypothesis-Testing Approaches to Setting Cutoff Values for Fit Indexes and Dangers in Overgeneralizing Hu and Bentler's (1999) Findings. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 11(3), 320–341. DOI: https://doi.org/10.1207/s15328007sem1103_2
- Paolini, D., Maricchiolo, F., Pacilli, M. G., & Pagliaro, S. (2020). COVID-19 lockdown in Italy: the role of social identification and social and political trust on well-being and distress. *Current Psychology*. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12144-020-01141-0>
- Pitas, N., & Ehmer, C. (2020). Social Capital in the Response to COVID-19. *American Journal of Health Promotion*, 34(8), 942–944. DOI: <https://doi.org/10.1177/0890117120924531>
- Realo, A., Allik, J., & Greenfield, B. (2008). Radius of Trust. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 39(4), 447–462. DOI: <https://doi.org/10.1177/0022022108318096>

- Rosseel, Y. (2012). lavaan: AnRPackage for Structural Equation Modeling. *Journal of Statistical Software*, 48(2), 1 – 34. DOI: <https://doi.org/10.18637/jss.v048.i02>
- Sønderskov, K. M., & Dinesen, P. T. (2015). Trusting the State, Trusting Each Other? The Effect of Institutional Trust on Social Trust. *Political Behavior*, 38(1), 179–202. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11109-015-9322-8>
- Paiva Souto, E., Moreno, A. B., Chor, D., Melo, E. C. P., Barreto, S. M., Nunes, M. A., Carmen Viana, M., & H. Griep, R. (2020). Gender Difference in Social Capital, Common Mental Disorders and Depression: ELSA-Brasil Study. *Psych*, 2(1), 85–96. DOI: <https://doi.org/10.3390/psych2010009>
- Šuriņa, S., & Mārtinsone, K. (2020). Conceptualization of Social Capital in Cross-sectional Design Studies: Rapid Review of Literature. *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference*, 7, 177-186. DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2020vol7.4973>
- Šuriņa, S., Mārtinsone, K., Perepjolkina, V., & Ozerska, I. (22.04.2021.). Sociālā kapitāla indikatoru saistība ar spēju adaptēties Covid-19 pandēmijas apstākļos. [Mutisks referāts]. 7.Starptautiskā zinātniski praktiskā konference Veselība un personības attīstība: starpdisciplinārā pieeja, Rīga, Latvija.
- Uphoff, E. P., Pickett, K. E., Cabieses, B., Small, N., & Wright, J. (2013). A systematic review of the relationships between social capital and socioeconomic inequalities in health: a contribution to understanding the psychosocial pathway of health inequalities. *International Journal for Equity in Health*, 12(1), 1-12. DOI: <https://doi.org/10.1186/1475-9276-12-54>